
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2014 (год. XXIII), ISSN 2367-8585

ЗНАЦИ НА ЧОВЕЧНОСТ

SIGNS OF HUMANENESS

Русев, Р. Приноси към изучаването на личността и творчеството на Михаил Арнаудов. Русе, Лени-Ан, 2013.

Най-новата книга на Руси Русев събира и оцелостява духовните срещи на автора с големия българин и учен от европейска величина. Посветена на 135-годишнината от рождението на Михаил Арнаудов, тя показва и постепенното приближаване до личността на Арнаудов, и промяната на изследователската нагласа. Изследванията на Руси Русев за акад. Арнаудов имат две линии – на фактологично-подреждащото и на художествено-тълкувателското. Той разсъждава като български интелектуалец, като мислещ хуманитарист. Внимателно и грижовно разглежда фигурата на Арнаудов като градивна част от националния духовен капитал. Говорейки за езиковата, творческата и човешката личност, изследователят вменява, че става дума за нещо важно, голямо, дори сакрално в известен смисъл – как да преживяваме и разпознаваме българската си колективна индивидуална идентичност, докде сме стигнали в духовното си (раз)сцепление, в любовта си към незлобливата българска душа, доколко имаме воля и вяра като народ.

Приноси-те разплитат и съграждат общия контекст на скритото или видимото присъствие, влизат в монолитна индивидуална култура, изградена от множество фрагменти; очертават творчески силует с протичащ скрит пренос на културно-познавателни категории от самостоятелно творческо време към съвременното ни обществено и

научно битие. Безграничността на пространството се антропологизира, почеркът открива навсякъде знаци за човечност.

Заглавията на шестте дяла на книгата показват недвусмислено тематиката и насочеността на изследователската рефлексия. Анализиранияте обекти са подредени в следната постъпателност: дебютният текст, мисловно-речевата дейност, езиковедските изследвания, разказите, Михаил Арнаудов и българската идентичност, личността и посланията му. В едно интерпретативно поле се събират фолклорните, литературноисторическите и езиковедските текстове на академика. Езиковата личност на Михаил Арнаудов е магнетичният център, около който изследователят се движи в своите орбити. Затова във всичките си студии Русев търси изява на нравствено-естетическата саморефлексия, без която няма индивидуалности, няма личности. У него е силен анализаторът, който прави задълбочен прочит на написаното от Арнаудов, на споделеното в разговори и анкети, както и проследява поведението му като човек, учен и гражданин. Русев открива енергията на думите, взети не като формални знаци, а като нещо живо за душата – и в първите научни дирения на младия учен, и в изведените послания на достолепния аристократ в науката. Всеки последващ текст изненадва своя автор – и то като потвърждава първоначалните му допускания и очаквания – колко по-голям, по-благороден, по-цялостен, по-далновиден може да бъде Арнаудов.

Изследователският поглед се фокусира преди всичко върху глобалната знаковост на езика. Руси Русев коментира идеи, смисли, същности, изяснява терминологични избори, съотнесени към творчеството на Михаил Арнаудов. Рецептивната и интерпретаторската му нагласа разширява границите на позитивизма, излиза от дискурсивните му параметри, отправя го към други зони на културно-историческото.

Изследователската стратегия на Русев почива на семиотика на културата, лингвокултурология, модерен психологизъм, матрица на оптимистично програмираните сюжети. Авторът демонстрира личен интерпретативен характер и стил. Зад обещаващото заглавие стоят комплексно теоретично цяло, внимателни уплътнявания на литературно-историческата очевидност на етико-естетически „висо-

кото“. Творческото пребиваване в Арнаудовото научно поле не е съпроводено с шаблонни хвалебствия или с пасторални залитания. Литературнокритическият разказ е строго научен, макар че крие в дълбокото си емоционалност и чувствителност. Тази книга е заредена с драматизъм – той заменя или компенсира липсата на онази хладна критичност, която задължително се изисква, за да предпазва от предозиран оптимизъм.

Радичков казва, че големите писатели са като китовете в световния океан, които поддържат непрекъснато звукова връзка помежду си. А той стои на брега, слуша ги и им се възхищава. От своя бряг Руси Русев улавя енергиите и импулсите в словото на един голям български учен и изследовател с антическо езиково поведение, отстоявал моралния си избор и човешкото си достойнство в години на изпитания.

Убедена съм, че подобен род изследвания са перспективни и изключително полезни от всякаква гледна точка. Впрочем, приносът на Р. Русев е и в това, че през 2010 година издава за пръв път книжка с разкази на М. Арнаудов, със съгласието на Златка Арнаудова. Самият автор подава ръка на други изследователи: „В началото на ХХI век събраните от Арнаудов автентични теренни материали и много от неговите теоретични постановки отправят сериозни предизвикателства към етнологии и етносемиотици, към етнолингвисти и етнобиолози. Едно от тях е разчитането на българския етногенем. Резултатите, които ще се получат от тази неимоверно трудна научноизследователска дейност, ще ни помогнат не само да оцелеем, но и да бъдем едни от достойните етноси в многобройната и многообразна етнокултурна общност на новата човешка цивилизация.“ (Русев 2013: 114–115)

Книгата е написана разбираемо, широко отворена е към читателската аудитория. Особено към младите в науката. Тя дешифрира знаците и улеснява пребиваването им в едно вече семиотиращо се пространство на оригинален творчески свят. Авторът Руси Русев е скритият герой в тази книга. Чрез нея той участва в пътуването към непрекъснатото изгубване и преоткриване на света и човека.

Велислава Донева